

IZHAJA VSAK DAN

Člani ob nedeljah in praznikih ob 5., ob posebnostih ob 9. zjutraj. Posamične števe se prodajajo po 3 nvd. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe po 5 nvd. (10 stot.)

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. OENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm. smrtne, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 4 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačnje se izključno le upravi „Edinosti“. Plačljivo in tožljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

„V edinosti je moč!“

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolnjen naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina za nedeljsko izdajo „EDINOSTI“ stane: za celo leto Kron 5-20, za pol leta Kron 3-60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo. Naročnino, oglašje in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 20 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila Tiskarna „Edinost“, vpisana zadruga z omejenim poročtvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti šte. 20.

Poštno-hranilnični račun šte. 841-652. TELFFON št. 11-57

Franc. vojna ladija zletela v zrak. 300 mrtvih.

TOULON 25. Vsled požara v notranjih prostorih je oklopni križar „Liberté“ danes zjutraj v tukajšnjem pristanišču zletel v zrak in se je potem pogreznil. Okolu 500 mož je izgubilo življenje. Okolu sto se je jih je rešilo s tem, da so nekoliko minut pred eksplozijo skočili v morje in se rešili na razne čolne.

Eskaerska oklopnača „Liberté“, ladija na tri vijake, je imela displacementa 14.863 ton pri 20.565 konjskih močeh. — Dolga je bila 134 m, široka 24 m, globoka 8'4 m. Oborožena je bila s 41 topovi. Ladijo so spustili v morje 1. 1904.

TOULON 25. Ogenj na vojni ladiji „Liberté“ je nastal ob 5. uri zjutraj in se je vkljub energičnemu prizadevanju razširil na ladijske sobane. Sledilo je zaporedoma pet eksplozij, nakar je ladija zletela v zrak in se nagnila. Del ladije, ki moli nad vodno črto, je popolnoma razdejan in nudi žalosten pogled. Zdi se, da je ladija navavnost prerezana na dva dela. — Takoj po eksploziji so hiteli rešilni parniki na pomoč. Tudi med rešilnim moštvom je zahtevala katastrofa več žrtev. Ljudje, ki so bili za časa eksplozije na ladiji, so zleteli tudi v zrak in so večinoma mrtvi popadali v morje. — Potrjuje se, da je več stotin mrtvih. Poveljnik ladije je bil ladijski kapitan Jaures.

PARIZ 25. Vojno ministerstvo potrjuje, da je „Liberté“ zletela v zrak in se potem pogreznila, pri čemer je našel smrt največji del moštva. Eksplozija je sledila v presledkih ene minute. Oklopnača „Republic“ je zadobila na zadnjem delu razpoko, brčkone od komadov „Liberté“.

TOULON 25. Ko je nastal ogenj, je „Liberté“ iz malih topov oddala štiri alarmne strele. Vse ladije so poslate čolne z rešilnim moštvom. Doslej ni bilo možno vgotoviti, če je bil izdan nalog, naj se ladijske sobane stavi pod vodo in sosebno če je bil ta nalog izdan pravčasno.

PARIZ 25. Vest o nesreči v Toulonu, ki je bila razširjena tukaj po izrednih izdajah, je silno pretresla prebivalstvo v prestolnici. — Pomorski prefekt v Toulonu poroča, da se od moštva „Liberté“ prijavilo na raportu ob 10. uri dopoldne 247 mož.

TOULON 25. Govori se, da pogrešajo od posadke „Liberté“ 350 mož. Na sosednih ladjah in izmed rešilnega moštva je zahtevala katastrofa baje okolu 100 žrtev. — Oklopnača „Republic“ je tako močno poškodovana, da so jo morali z vso naglico spraviti v dok.

TOULON 25. Katastrofa oklopnače „Liberté“ je silno potrla tukajšnje prebivalstvo. V velikih trumah je isto, ko je čulo prvo eksplozijo, hitelo na obrežje. Z ladije se je dvigal velik stebel dima in plamena. Ko se je dim razdelil, se je videlo del trupa „Liberté“ kakor velikansko maso železa moletih iz vode, ki so jo obdajale plavajoče razvaline, katerih so se oprijemali ranjenci. Na ladiji je bilo 700 mož, od teh jih je 140 imelo dopust in so se izkrcali. Od ostalih jih je po prvi eksploziji okolu 100 skočilo v vodo. Ostali, ki so se naglo prebudili iz spanja, so hoteli za njimi, ali predstojniki so jim ukazali, naj vršijo službo. Ostali so

torej na ladiji in se z njo vred pone-srečili.

PARIZ 25. Ag. Havas poroča k katastrofi: Ni izključeno, da število mrtvih na „Liberté“ ne znaša 200.

PARIZ 25. Minister vojne mornarice je bil po 4.30 uri popoldne oficijelno obveščen, da je eksplozija na vojni ladiji „Liberté“ zahtevala 300 žrtev, v številni moštvo drugih ladij, ki je izgubilo življenje.

Aviatik Widmer došel v Trzič mesto v Trst.

TRZIČ 25. Nocoj, okolu 7. ure, ko se je že mračilo, je bilo zapaziti nad nami precej nedoločene oblike aeroplana, ki se je nato gladko spustil na tla pri ladjedelnici. — Bil je Widmer, ki si je nameraval priboriti danes nagrado mesta tržaškega v znesku K 5000, razpisano za zračni polet Trst—Benetke ali v nasprotni smeri. — Kolikor je bilo mogoče izvedeti v naglici, se je Widmer dvignil na otoku Lido v zrak ob 5. uri pop.; potem pa je v bližini obrežja premeril zračno pot — ki znaša do Trsta 102 km, — do Trziča v razmerno dolgi dobi 2 ur, to pa, ker ga je neugodni veter in pa tudi mrak že nekoliko oviral, vzlasti na drugem delu poti. — Jutri, v torek, se namerava Widmer zarano zopet dvigniti v zrak in dospeti v Trst nekoliko pred 7. uro.

Avdijenca pri cesarju.

DUNAJ 25. Cesar je danes predpoludne vsprejel na splošnih avdijencih med drugimi tudi bivšega vojnega ministra barona Schön-aicha.

Prva seja državnega zbora.

DUNAJ 25. Na dnevnem redu seje državnega zbora, ki se bo vršila v četrtek, dne 5. oktobra, se nahaja prvo čitanje vladne predloge glede spremembe poslovnega reda državne zbornice.

Odlikovana okrajna glavarja.

DUNAJ 25. Cesar je podelil okrajnima glavarjema Gegi Muradu v Poreču in Arturju baronu Schmidt-Zabierovu v priznanje večletnega marljivega in plodonosnega delovanja vitežki križec Fran Josipovega reda.

Odlikovanja povodom petinsedemdesetletnice avstr. Lloydja.

DUNAJ 25. Jutršnja „Wiener Zeitung“ priobči: Cesar je z najvišjim odlokom povodom jubileja 75-letnega obstanka družbe avstrijskega Lloydja odlikovale nastopne funkcije in uslužbence avstrijskega Lloydja: podpredsednik upravnega sveta Fortunat Vivante pl. Villabella je dobil komturni križec Fran Josipovega reda; glavni ravnatelj Albert Frankfurter je dobil naslov dvornega svetnika; upravni ravnatelj Friderik Brosch, vodja glavne agature v Carigradu Nikolaj Gergomilla in vrhni nadzornik paroplovbe Rihard Mayer častniški križec Fran Josipovega reda; generalni tajnik Fran Josipovega reda Rudolf Kathrein in kapitana Avgust Leva in Amerigo Bilaffer vitežki križec Fran Josipovega reda; viša strojevodji Josip Witte in Robert Candusso zlati križec za zasluge; srebrni križec za zasluge je dobilo več nižjih uslužbencev.

Ogrski državni zbor.

BUDIMPEŠTA 25. Med došlimi vlogami se nahaja dopis ministerskega pred-

sednika tičoč se spremembe v vojnem ministerstvu. Zbornica je izročila tri poimenska glasovanja, nakar je bila seja zaključena.

Bagrov obešen.

KIJEV 25. Danes zjutraj so obesili Bagrova, morilca ministerskega predsednika Stolipina. Pred smrtjo je zahteval rabinca, ker pa je hotel državni pravdnik prisostvovati razgovoru, je Bagrov to opustil.

Tripolitansko vprašanje.

KOLIN 25. „Köln. Zeitung“ poroča iz Berlina: Glasom poročil došlih iz Italije, je tam razširjena govorica, da se vodijo v tripolitanskem vprašanju pogajanja preko Berlina. Kolikor smo poizvedeli, te govorice ne odgovarjajo resnici. Nemčija ni bila naprošena za tako posredovanje, niti se je ponudila.

DUNAJ 25. Večina listov se bavi s tripolitanskim vprašanjem.

PIOMBINO 25. Včeraj je odšel od tukaj oddelek infanterije v Firenco. Kakih 300 oseb, med temi več anarhistov je v krivem mnenju, da gre za čete določene za Tripolis, priredilo demonstracijo proti tej navodni ekspediciji. Oblastveni organi, ki so posredovali, so bili vsprejeti s kamenjem in so morali rabiti orožje. Pri spopadu je bilo ranjenih 13 karabinjerjev, med temi en poročnik in pet demonstrantov. Eden poslednjih je umrl.

RIM 25. Listi poročajo, da je vlada izdala stroge odredbe, da časniki ne razširjajo vojaških vesti.

CARIGRAD 25. Glasom govoric, ki jih ni možno kontrolirati, je specijelna komisija vojnega ministerstva predlagala, da se odpošlje v Tripolis ena divizija, dve baterije in 12.000 pušek. Vsled neprestanih alarmnih vesti so danes na borzi zopet padli kurzi.

DUNAJ 25. „Mittags-Zeitung“ poroča iz Carigrada, da je vojno ministerstvo ukazalo preprečiti, ako bi italijanske vojne ladije hotele izkrcati vojake v Tripolisu.

Kolera.

BUKAREŠT 24. Že šest dni ni bilo nobenega novega slučaja kolere. — Sedaj so izolirane le štire osebe obolele za kolero.

BUDIMPEŠTA 25. Zdravstveni oddelek ministerstva za notranje stvari poroča, da je obolev za sumljivimi znaki kolere neki delavec, ki je bil zaposlen v Budimpešti. V Novi Pešti je zabeležiti šest sumljivih slučajev kolere, v Kisköczegu pa dva slučaja.

Mraz in sneg na Francoskem.

PARIZ 25. Iz vseh krajev Francije prihajajo poročila, da je nastopil hud mraz in da na mnogih krajih sneži.

Spremembe v ruskem ministerstvu.

PETROGRAD 25. Ministrom za notranje stvari je imenovan carski komornik Gondatti. Odstopil je naučni minister Casso. Njegov naslednik bo baron Taube ali pa Ševjakov.

Bivši šah vjet.

LONDON 25. „Morning Post“ poroča iz Teherana, da so ujeli bivšega šaha Mohamed Alija.

Berolin 25. Vojna ladija „Berlin“ je iz Las Palmas dospela zopet v Agadir.

Bregenc 25. Danes je bilo otvorjeno zasedanje predarelskega dež. zbora.

onega, ki ti je bil preje več, nego tvoj brat, in ki je, zapeljan od tebe, postal za-te več, nego mož in brat tvoj.“ Končal je z zasmehom, v katerega pa se je mešala resnična bolešt.

„Jaz se čudim, brate!“ je govorila sultanica Štefanu, kakor bi niti bila šlala Topličaninovih besed, „da te vidim tukaj, ko sem vendar mislila, da si v tem trenutku deležen slave mojega moža.“

„Njegova slava je v Brusli, tukaj v teh prostorih oskrunjena, sestra!“ je rekel Štefan, „jaz sem videl upor, nobena človeška moč ga ne zaduši več; še-le tedaj, ko zadavi svojo žrtev, in v tem slučaju nočem biti sličen blazežu, ki zapravlja drag čas v veseljah, in hoče v svoji blaznosti preplavljajoči tok vode zavrniti nazaj proti goram. Radi tebe sem tukaj ostal, radi tvoje obrambe, draga sestra, golobica moja!“ je rekel vneto.

„Lazare, padli, slavni care moj!“ je vskliknil Topličanin poluglasno, „kake otroke si vspodil? Radi medsebojne ljubezni pozabljajo na svojo domovino; toda smem-li govoriti jaz, — jaz, podlež sam, sam nevernež!“ je dostavil temnim glasom, in obupna bolešt je rila svoje črte v njegovo lice.

„In tu me hočeš braniti, tu, kjer ne ostane kamen na kamenu, če zmaga upor nad mojim soprogom?“ je govorila sultanica Lazareviću, ne meneč se za Topličanina, kakor da bi ga sploh ne bilo tamkaj;

„tam“, je pokazala na zunaj, „edino tam me moreš braniti, brate moj! Tukaj utegneš samo poginiti z menoj, a to zamorem tudi sama. Toda čuj!“ — se je vstavila na enkrat poslušajoč v daljavo — „vihar na enkrat utihuje, ali se ti ne zdi tako, brate? Idi torej, idi“, je prosila, da se ni bilo možno vpirati njenemu milobnemu glasom, kajti svojega lica ni odkrila pred svojim bratom, „in prepričaj se, če je bila človeška moč, ki je zadržala ta upor? Če pa ne, potem mi pa povej, s kako nadčloveško močjo razpolaga moj mož, sultan Bajazet?“

„Občudujem te, sestra moja!“ je rekel Štefan z veliko resnostjo, in je raztegnil roki, kakor bi jo hotel objeti; potem pa je spustil roki; ni si upal, on, Srb, niti objeti svoje sestre. Morda tudi, da se je on, samo še knez, ne več car nekaj mogočne Srbije, bal dotakniti se tega, kar je bilo sultanova last; in vklonil je svojo glavo kakor dela mladenič, omamljen od prvega razburjenja srca, pred svojo ljubico, in „klanjam se ti“, je dejal, „ti si ponos našega roda, veličino tvojega duha ne pojmi niti eden med sto možmi.“

Obrnivi se je brzih korakov kakor poslušen sluga, odhajal iz dvorane, da spolni ukaz svoje sestre. Niti slišal ni glasnega smeju vojvode Topličanina, niti njegovih glasno spregovorjenih besed: „Ogromna je njena veličina v obrambi svojega naroda in svoje

Tržaški deželni zbor.

Včeraj popoldne se je vršila otvoritvena seja deželnega zbora. Predsedoval je župan dr. Valerio, vlado je zastopal okrajni glavar baron Reinlein.

Po običajnih formalnostih, se je prešlo takoj na dnevni red.

Proti draginji.

Pri predlogu deželnega odbora o protestni resoluciji proti vladi radi draginje je imenom večine resolucijo na kratko utemeljil posl. dr. Pincherle. Imenom konservativcev je govoril posl. Budinich.

Posl. Černiutz je proslavljalo delo socialnih demokratov v vprašanju draginje, predlagal malo spremembo in dodatek o draginji stanovanj.

Posl. dr. Rybář je rekel, da govori toliko v imenu Slovencev, kolikor v imenu okoličanskih kmetov. Dokazoval je, da je agrarna politika le na korist veleposestnikom, špekulantom in ogrskim latifundistom. Omenja, da deluje uvozna carina na krmo neugodno za malega kmeta, ki mora krmo kupovati, a je ista predraga. Z druge strani povspešuje draginjo to, da se dela iz velikih pašnikov letovišča za bogataše proti čemur so začeli protestirati tudi že gornještajerski in gornjeavstrijski kmetje in njih zastopniki, posebno dr. Pantz. Govornik omenja, da bi mogli ravno v Trstu imeti eno vrsto živil zelo po ceni, namreč morske ribe, ko bi se bolje podpiralo ribiče in ribji lov. Omenja pri tem posebno prostore za sušenje mrež v Barkovljah, ter priporoča, naj bi se vlada bolj brigala za razvoj ribištva v okolici in ga podpirala.

Dr. Wilfan je omenil, da je dr. Rybář iz skromnosti zamočal nekaj, kar je storil proti stanovanjski draginji, in bi hoteli socialni demokratje sedaj pripisovati sebi prvenstvo za protidraginjsko akcijo. Omenja dr. Rybářevega predloga v državnem zboru proti stanovanjskemu oderuštvo, kateremu je namen, da se najemodalca obvaruje pred izkoriščanjem najemodalca, kakor pri denarnem oderuštvo.

Predlog deželnega odbora z dodatkom posl. Černiutza je bil sprejet.

Zatem sta bili prečitani dve interpelaciji dr. Rybář-a na vlado.

Prva glasi:

Poneverjenje v zavarovalnici proti nezgodam.

„Že nekaj časa sem krožijo po mestu govorice o poneverjenju večih tisoč kron, ki se je baje dogodilo v zavarovalnici proti nezgodam. Ker se gre tu za javni denar, ki je določen v to, da olajša posledice nesreč, ki zadevajo najsiromašnejši del prebivalstva, to je delavce, in ker je v smislu § 48 zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 l. 1888, c. kr. vlada poklicana, da nadzira omenjeni zavod, stavijo podpisani sledečo interpelacijo:

1. Ali so c. kr. vladi znani glasovi o poneverjenju v omenjenem zavodu;

2. Ali odgovarjajo omenjeni glasovi resnici;

3. V pritrjevalnem slučaju: koliko znaša poneverjena svota in kaj misli c. kr. vlada storiti, da poneverjeno svoto povrne oni, ki je zato odgovoren?“

PODLISTEK.

Jug.

Historičen roman. Spisal Prokop Chochołoušek Poslovenil H. V.

Angora.

„Mari se čudiš temu, Lazarević!“ se je oglasil z grenkosti Topličanin, „kdo pa more še imeti oči za brata, ko se je solnčev v milosti sultana in se napihoval z njegovo slavo? „Ha, ta sultan in ta njegova slava!“ skrivil je usta v porogljiv zasmeh. „Glej, tam!“ pokazal je v temen kot, kamor je prej krasna Zulma z drugimi odaliskami zbežala pred viharjem in kjer so se sedaj skrivale pred mogočno sultanico, o kateri je bilo znano, da nadvladuje voljo sultana — „Glej tja, to so člani verige njegove ljubezni do tebe, ti žena moža mnogokaterih žena!“ se je smejal škodoželjno. „In poglej semkaj!“ — je pokazal na črepinje čaš, na luže vina razlitega po tleh, — „tu vidiš spomenike njegove slave; ne zavidam te za njen odsev; toda po vsem tem je umevno, da radi tolike slave in tolike ljubezni nimaš pogleda niti za brata, niti za

vere proti najljutejšemu sovragu, ti zaslepljeni sin slavnega očeta!“

„Vojvoda Topličanin!“ obrnila se je sultanica proti njemu z vso dostojnostjo vladarice, nikako ganotje se ni pokazalo v njenem glasu, niti nejevolja, niti strast; hladna, brezbrizna je bila, kakor bi govorila s tujim, popolnoma neznanim človekom.

„Ta sem bil do usodne noči v Drinopolju“, je odgovoril on kljubovalno, bolešno, „sedaj nisem nič drugega, nego suženj svoje prisege.“

„Vzemi mojega sinu, svojega varovanca“, je govorila Mileva dalje, popolnoma tako brezbrizno, kakor poprej, ne meneč se niti za kljubovalnost, niti za bolešt Milana, „in pokaži mu s terase seraila, kako si njegov oče igra z nevarnostjo, da se od njega nauči, kaj zamore mož in junak v največjem viharju.“

„Jaz sem obljubil v oni peklenski uri, samo varovati življenje tega deteta“ je rekel Milan s plamtečim licom, iz Iskrečimijojčmi, z glasom, tresočim se od jeze, „nikakor pa ne, da postanem njegov sluga, ali pa morda celo njegova pestunja.“

„Jaz sem mislila, da mož in junak, kakoršen je vojvoda Topličanin, more najbolje tolmačiti mojemu sinu junaške čine“, je pripomnila sultanica z jako nežnim, prikupljivim glasom.

(Pride še).

Druga interpelacija glasi:

Slovenske in italijanske šole v spodnji okolici.

V zadnjih dneh je bilo v italijanskih liberalnih listih čitati, da so italijanske šole tržaške spodnje okolice, hvala reformiranemu učnemu programu, bolje nego slovenske, ter se je zato vabilo slovenske stariše, da vpišejo svoje otroke v italijanske šole.

Ta pretvezna inferiornost slovenskih šol služi učiteljem italijanskih šol in drugim pristašem gospodujoče stranke, da jih postavljajo v nič v oči slovenskega prebivalstva, in da bi spravili slovenske otroke v italijanske šole, kjer učenci po priznanju istih Italijanov (glej članek Oblaka v „Indipendentu“) slabo razumejo italijanski jezik.

Brez ozira na dejstvo, ki se mora kvalificirati kot moderno barbarstvo, da se učence sili obiskovati šole z nerazumljivim učnim jezikom, kakor to tudi v resnici imenuje Italijani barbarstvo, ko se gre za obisk nemških šol od strani italijanskih otrok, je na vsak način potrebno poizvedeti, če so utemeljeni glasovi o navedeni inferiornosti slovenskih šol. Vlada je po zakonu poklicana čuvati pouk in preskrbeti, da ljudske šole odgovarjajo zahtevam zakona. Zato se obračajo podpisani na c. kr. vlado s sledečimi vprašanji:

1. Ali odgovarjajo resnici gorinavedeni glasovi o inferiornosti slovenskih šol v spodnji okolici napram onim italijanskim?

2. Če je to res: Ali je c. kr. vlada pripravljena poskrbeti za to, da bo didaktičen program in pouk v slovenskih šolah odgovarjal zakonu in zahtevam moderne pedagogije?

Sežiganje mrličev.

Pri predlogu nanašajoč se na sežiganje mrličev je govoril posl. Budinich proti. Sprejeta je bila resolucija, s katero se vlado pozivlja, da uvede za kužne bolezni obilgato, za druge bolezni pa fakultativno sežiganje mrličev.

Ljudsko štetje.

Na to je bila prečitana sledeča interpelacija dr. Rybář-a:

Ko je bil znan uspeh prvega ljud. štetja ki je v občini Trsta, na podlagi privatnih informacij dal 70.000 Slovencev, je mestni magistrat odredil revizijo istega, katero je poveril deloma svojim lastnim uradnikom in deloma v ta namen najetim dijakom in drugim brezposelnim osebam.

Istodobno so si tržaški italijanski liberalni listi prizadevali dokazovati, da „občevalni jezik“ posameznika ni oni jezik, ki ga dotični govori zbog svoje pripadnosti k določeni narodnosti, torej ne oni jezik, ki mu je takorekoč prirojen, temveč nasprotno oni jezik, ki ga govore osebe, med katerimi dotičnik živi, posebno osebe, od katerih je odvisen, torej jezik, katerega se oseba, ki govori več jezikov, poslužuje da ga razumejo osebe, ki razumejo le en jezik.

Absurdnost te teorije je očitna, ker bi na podlagi iste mnogo oseb bilo prisiljenih navesti kakor občevalni jezik ne svoj jezik, ampak jezik oseb s katerimi se nahajajo v kakršnem bilo razmerju, torej dostikrat jezik, katerega komaj razumejo in slabo govore.

In da namen štetja ni dognati jezik, ali bolje jezike katerih se kak posameznik poslužuje več ali manjkrajt, sledi iz okolnosti, da ni dovoljeno navesti več kakor en jezik, dasi je jasno, da je posebno v Avstriji mnogo oseb, ki govore v družini en jezik, drugega v službi ali uradu in tretjega o drugih prilikah. Še očitnejše je namera zakonodajalca da se dožene pripadnost k gotovi narodnosti potem, da treba navesti občevalni jezik tudi za mutaste in otroke, torej za osebe, ki sploh ne govore nikaškega jezika. Pri teh osebah se ne more govoriti o občevalnem jeziku, a brezdvomno pripadajo tudi oni k gotovi narodnosti in to oni svojih starišev in baš narodnost je, ki se jo hoče pri teh osebah dognati.

Če je pa še kak dvom, mora tudi ta izginiti v očitno dejstvo, da je izraz „občevalni“, ali bolje „govorjeni jezik“ prišel v našo zakonodajo na podlagi sklepov mednarodnega statističnega kongresa v Petrogradu l. 1874, ki ni sprejel označbe „narodnost“ za svrhe ljudskega štetja, ker ta izraz znači tudi politično pripadnost gotovi državi. Zato bi to moglo lahko dovesti do zatiranja malih narodnosti v državah ki so narodno več ali manj homogene in kjer je označenje politične narodnosti identična z ono vladajočega naroda (na pr. Francozi, Angleži, Ogrji itd.) Kongres je zato priporočil, naj se v svrhu poizvedbe etnografske narodnosti vzame za podlago materni jezik, ali bolje, govorni jezik. V omenjenem sklepu je rečeno dobesedno: La langue maternelle ou langue parlée est donc le seul caractère ethnographique que le recensement puisse rechercher. (Materni, oziroma govorni jezik je torej edina etnografska karakteristika, katero more ljudsko štetje dognati). Iz tega sledi torej jasno, da se z izrazom „langue parlée“ (ki je bila potem v nemščino prevedena z „Umgangssprache“) misli na „materni jezik“. V kolikor pa treba v dvomljivih slučajih določiti govorni jezik, je kongres izjavil, da ni kaj prigovarjati ako se v dvomljivih slučajih pusti odločitev izpraševani osebi.

V očitnem nasprotstvu z gori omenjenimi

načeli, ki služijo v podlago odredbam naše zakonodaje, so magistratni komisarji pri „reviziji“ prisilili na tisoče Slovencev, da so dovolili izbris svojega občevalnega jezika ki je bil slovenski in pustili, da je bil mesto tega naveden italijanski, to je jezik, ki se ga poslužujejo v občevanju z osebami, ki ne razumejo drugo, kakor italijanski.

Čeprav je to proti zakonu in graje vredno sosebno pri komisarijih ljudskega štetja, ki so morali v vsakem slučaju poznati tozadevne zakone in potemtakem tudi spoštovati svobodno voljo vprašancev in jih celo štiti v slučajih, ko so bili od svojih gospodarjev prisiljeni napovedati drugi in ne lastni jezik kakor občevalni jezik, bi vendar to nepravilno postopanje ne bilo izzvalo onega ogorčenja, ki je izzvalo drug čim, mnogo težji in naravnost zločinski.

Tekom revizije izvršene od organov vlade je zelo mnogo Slovencev konstatiralo, in to v svoje največje presenečenje, da so se glasoviti magistratni komisarji predrznili ne le, da so brez znanje tozadevne osebe ponaredili naznanilnice spremenilvi napovedbo občevalnega jezika, ampak da so celo povsem uničili naznanilnice izpolnjene od strank in da so jih nadomestili z drugimi spremenilvi jezik in ponaredilvi podpise: vse to seveda italijanski narodnosti v prilog.

Tržaški Slovenci so navajeni, da zagraša mestni magistrat nezakonitosti na njihovo škodo, (tako na pr. vedno zavrača spise predložene v slovenskem jeziku, kar je v očitnem nasprotju z zakonom in z velikim številom razsodb najvišjih sodišč), toda uničba in falsifikacije listin od strani magistratnih organov na zadnjem ljudskem štetju presega vse, kar se je dosedaj videlo in o vsem tem bi morala razmišljati c. kr. vlada, katere posle rešuje deloma tržaški magistrat.

Naj navedem samo nekoliko izglede, s kako predrznostjo so postopali famozni magistratni organi. Tako sta bila spremenjena med drugimi v Italijana 2 slovenska odvetniška kandidata, vpisana pri slov. odvetnikih, učitelj telovadbe „Tržaške Sokolske župe“, ki je prišel s Kranjskega še le pred nekoliko meseci in ki ne zna skoraj besedice italijanski, potem slovenski kandidat v zadnjih državnozborskih volitvah, g. Škerjanc in slednjič da je bila tretjemu slovenskemu odvetniškemu kandidatu spremenjena pristojna občina, da izgleda kakor ogrski državljani in da se je moglo tako odstraniti rubriko „občevalni jezik“.

Podpisani ulagajo torej sledečo interpelacijo:

1. Kake rezultate je dala revizija ljudskega štetja, izvršena od c. kr. vlade in koliko slučajev očitne falsifikacije naznanilnic se je zamoglo konstatirati dostej?

2. Je-li namerava vlada uvesti strogo preiskavo, da ugotovi, kdo da je zakrivil te izvršene falsifikacije?

Ta interpelacija je delovala na večino kakor mrzel duš. Da bi zmanjšal utis, je posl. dr. Mrach zaprosil deželnega glavarja, da mu dovoli vložiti ustmeno interpelacijo. Sicer je to proti poslovniku, a ker se je šlo tu za člana večine mu je deželni glavar po malem — menda pro forma — uprnanju vendarle dovolil.

Dr. Mrach je na to pod imenom „Interpelacije“ na vlado rekel, da če so se od strani magistratnih komisarjev godile falsifikacije, on tega ne odobrava, ter je zato, da se krivce kaznuje. Konečno je pa „interpelant“ rekel, da zamore dokumentarčno dokazati, kako so Slovenci sleparili, a falsificirali da so tudi vladni uradniki povodom revizije!

Šolski obračun in proračun.

Kot peta in šesta točka dnevnega reda sta bila sklepni račun šolskega fonda in proračun za leto 1912.

Imenom Slovencev je posl. dr. Wilfan izjavil, da bodo on in njegovi somišljeniki iz že znanih razlogov glasovali proti šolskemu proračunu.

Večina je — seveda — tudi ti dve točki odobrila.

Ker je bil s tem izrpljen dnevni red, je deželni glavar dr. Valerio zaključil sejo ob pol treh popoldne.

Dnevne vesti.

IV. kongres čeških mest se vrši letos 15. in 16. oktobra v Pragi.

Zopet nasilje proti dunajskim Čehom. Nasilja proti Čehom na Dunaju nadaljujejo. Pred par dnevi sta bili zatvorjeni in zapečateni dve češki šoli „Komenskega“ in sicer v III. ter XII. okraju, pravijo, da iz „higijeničnih vzrokov“. Nad 600 čeških otrok je brez pouka. Proti tem nasiljem je uložen rekurz na namestništvo.

V Lvovu se je včeraj ob veliki udeležbi vršil pogreb bivšega člana gospodske zbornice vit. Zaleskega.

V Španiji je s pomočjo bajonetov zopet zavladal mir. Za koliko časa?

Stolipin in neoslavizem. Pokojni Stolipin je bil tudi prijatelj neoslavanskega gibanja. Zanimal se je za vseslovensko razstavo, banko in druge institucije. Josip Holeček, predsednik društva slovanskih časnikarjev, je poslal udovi sožalno brzojavko.

Železničarji!

V četrtek, dne 28. septembra 1911 ob 8. uri zvečer se vrši

Javni železničarski shod

v dvorani „Eintracht“, ul. Coroneo 15.

DNEVNI RED:

Sklepanje o stališču, ki naj ga zavzame trž. železničarstvo v sedanjem gibanju.

Tovariši, železničarji vseh kategorij! Vaša stanovska dolžnost je, da se tega shoda udeležite v najcastnejšem številu! Čas je resen! Vsi na krov!

Društvo jugosl. želez. Zveza Jugoslovanskih uradnikov.

Ortsgruppe „Triest“ des „Deutsch-oester. Eisenbahnbeamtenvereines“.

Domače vesti.

Zaplenjeni! Včerajšnja številko nam je državno pravdnštvo zaplenilo in sicer prvi odstavek članka „Proti draginji“ od besede „včerajšnja nedelja“ do „ublaževanja splošne draginje“. Odstavek vsebuje kritiko o varnostnih odredbah prošle nedelje. Takoj po zaplembi smo izdali drugo izdajo.

Jugoslovanski minister „Slovenskemu Narodu“ še vedno ne da mirno spati. — V sobotni številki zopet polemizira proti nam ter pravi, da najugodnejši čas, da se uredniči zahteva po jugoslovanskem ministru-rojaku, je bil takrat, ko je ministrski predsednik baron Beck skical parlament, izvoljen na podlagi splošne in enake volilne pravice. Takrat je imel v svojem programu, da se pokliče v kronski svet tudi zastopnik Jugoslovani, kot jugoslovanski minister-rojak. Dotični dekret je bil že takorekoč podpisan, stavi bi bilo treba vanj samo še ime — dr. Vicka Ivčevića. Toda stvar je padla v vodo, ker je nasprotoval dr. Šusteršič.

Nasproti gorlomenjenim trditvam „Slovenskega Naroda“ bodi ugotovljeno sledeče:

1. Res je, da je bil Beck pripravljen poklicati v svet krone Jugoslavana.

2. Ni pa res, da je bil v to določeno dr. Ivčević in da je to preprečil dr. Šusteršič.

3. Res je nasprotno, da je baron Beck stavil združenje Jugoslovani v skupnem klubu kot pogoj, da se pokliče Jugoslavana v ministerstvo in res je, da je to združenje preprečil ravno dr. Ivčević, ki se ni hotel ukloniti nikaki disciplini.

„Slovenski Narod“ prosimo, naj ne bega po nepotrebnem slovenske javnosti, in naj nas ne izziva, da ne bomo prisiljeni priti na dan še z drugimi razkritji!

Vsi pametni jugoslovanski listi — „Narodni List“, „Jedinstvo“ (že v treh številkah zaporedoma itd.) — dokazujejo potrebo združenja na Dunaju, le „Slovenski Narod“ opravlja žalostno delo herostratstva. Če je on od nas zadnjič zahteval, naj jih puščamo pri miru, smemo mi s toliko večjo pravico zahtevati od njega naj ne dela večne zgage. Če že koristil ne morejo, naj vsaj ne delajo škode!

C. kr. poštni ekspedijent! Prejeli smo: Pred otvoritvijo državnega zbora stojimo in vsa Avstrija pričakuje nestrno, kaj se ukrene glede na splošno draginjo. Vsi sloji se pripravljajo in zborujejo ter sestavljajo spomence; le mi ubogi poštni ekspedijenti stojimo tu, kakor bi se nam cedilo med in mleko v usta, med tem ko bi morali biti mi med prvimi, ki bi zahtevali poboljšanje svojega stanja, ki odgovarja morda srednjemu veku, nikakor pa ne modernemu 20. stoletju. — Oglejmo si naše kolege 6. stopinje. Imajo 600 K letne plače, kar znaša mesečno 50 kron. Ali ni sramota, da se to imenuje plača? Kako naj mi živimo s to plačo? Ali naj se žnjo oblačimo, ali najemo, ali naj skrbimo za primerno stanovanje, ali zakaj?

V dvasetem stoletju se dobivajo še c. kr. uradniki ali uslužbenci (kakor že hočejo) z gollmi 50 K mesečne plače! In na to mizerno plačo imajo po ves dan službo skozi vse leto. Nijamo pa pravice do počitnic zakonito določenih za vse sloje; nijamo pravice do dopusta niti za slučaj bolezni; morajo vrhu tega položiti kavcijo, ker so pogodbeno nastavljeni; in slednjič morajo sami skrbeti za vso potrebno opravilo, spadajočo k uradu!

In to smo ml. c. kr. poštni ekspedijenti in ekspedijentnje; mi, ki nosimo vrhu tega še tako veliko odgovornost, kakor malo drugih državnih uradnikov.

Trkalo se je že nam v prid, a nič ni pomagalo, ker avstrijske blagajne so prazne. Gospoda pri polnih skledah ne vidijo trpinov, podložnikov, ki morajo trpeti pomanjkanje takorekoč na vsakdanjem kruhu. Nijamo za nas denarja! Pač pa ga imajo v zadovoljevanje kapric posameznikov in se jim nič ne smilijo milijoni! Tudi za kanone in velikanske ladje imajo vsikdar denarja. Dobro! Ali potem smemo tudi mi, ki vršimo toli važno službo v upravi države, smemo zahtevati, da nam dajo vsaj vsakdanjega kruha.

Gospodje kolegi in kolegije! Počakajmo še do zasedanja državnega zbora, da bomo videli, kaj se ukrene nam v prid; potem se pa pridružimo ostalim organizacijam, borečim se za zboljšanje svojega gmotnega stanja, da bomo tako skupno zahtevali, kar nam

pritiče. Menda smo se dovolj tolažili s samimi obljubami, zdaj pa že lahko zahtevamo dejanj! Obracamo se tudi na gg. državne poslance z nujno prošnjo: imejte pred očmi naše mizerno stanje in izposlušajte nam vsaj toliko vsakdanjega kruha, da ne bomo — stradali!

Poštni eksp. v imenu več njih

Neverjetno — a žalibog, resnično. Od popolnoma zanesljive strani se nam poroča, da je Hvastja Edvard vzel svoji dve hčerki iz slov. šole pri sv. Jakobu, ter ju vpisal v laško šolo v ulici Istria! Hvastja in njegova soproga roj. Skedel sta bila oba pevca pevškega društva Kolo in vrla narodnjaka, kakor so še danes njiju stariši.

Komentarja mi ne pišemo — naj si ga napravi vsakdo sam!

Slovenskim čevljarjem! Naša zadruga začne v tem tednu z rednim poslovanjem. Prostori, kjer je nameščena, to je v ulici Chiozza št. 9, so jako lično in pripravno opravljani, tudi blago prihaja in v kratkem bo založena v toliko, da bo nudila vse potrebno. Kdor od članov se zanima, naj pride pogledat, ker od jutri dalje bo odprto od 8. zjutraj do popoldne.

Sedaj pa še resno besedo. Slišati je bilo in je še slišati od gotovih strani, zakaj da se tako počasi dela in mečka? Res je, da se ni prehitelo, — toda, tega pa ne pomisli nihče, da Bog je stvaril svet iz nič — čevljar pa zadruga ne more postaviti na noge brez nič — brez denarja. Naj bi oni, ki so bili nezadovoljni, prinesli plačat deleže in veliko hitreje bi šlo delo izpod rok.

Nadalje se je čulo, da se je prigovarjalo članom, da naj izstopijo — češ, da izgube vse.

Seveda, kdor to dela, dela iz nevednosti, ker ne razume zadrugištva — ali pa dela iz hudobije! — Prvo ni lepo, drugo pa žalostno, saj vendar nam mora biti pred vsem na srcu ojačenje narodnega gospodarstva.

Slovenski čevljarji, apeliramo na Vas, ne pustite se motiti! Oprimate se trdno svoje zadruga! Pokažite, da ste umni gospodarji, ki imate resno voljo za gospodarsko osamosvojenje — v tem je naš cilj — naša zmaga.

Začnite se torej resno zanimati za stvar! Saj to je vendar v vašem lastnem interesu! Ne glejte samo in čakajte le, kaj da naredo drugi! Vsi morate na delo! Začetek je narejen in sedaj je od vas samih popolnoma odvisen ves uspeh in napredek zadruga. Veliko jih je, ki še niso plačali nič, ne deleže — nekateri so celo rekli: plačamo že ko bomo videli, kaj napravijo. Toda temu ni tako. Brez denarja — kakor gori rečeno — ni možno ničesar storiti.

Požurite se torej z vplačevanjem. To posebno sedaj — ko je treba imeti na razpolago več svote za dobavo blaga. — Od jutri naprej se vsprejema vplačila v zadrugi (ulica Chiozza št. 9), kjer se bo zamogel vsak sam prepričati, kaj se je naredilo dosedaj.

V nedeljo bomo imeli shod, kjer se natančno pomenimo o poslovanju zadruga in opozarjamo na to že danes.

Pričakujemo, da se člani na ta poziv prično tudi odzivljati!

Tržaška podružnica „Glasbene Matice“ začne s 1. oktobrom t. l. svoje društveno delovanje v sezoni, oziroma v šolskem letu 1911/12 in sicer:

1. Glasbena šola. Poučevalo se bo po učnih načrtih „Glasbene Matice“ v Ljubljani: glasbeno teorijo v 2 tečajih, klavir, vijolino in eventuelno solopetje. Vpisovanje v glasbeno šolo bo v „Slovanski Čitalnici“ in sicer v nedeljo, 24. t. m. od 10. do 12. ure predp., v sredo 27. t. m. in v soboto 30. t. m., vsakokrat od 3. do 5. ure pop. in slednjič v nedeljo 1. oktobra od 10. do 12. ure predp. O določilih glede pouka in šolnine, ki so ista kakor lansko leto, se vsakdo lahko informira ob vpisovanju.

2. Pevski zbor. Društvo bo vzdrževalo možki in ženski zbor, ki bo vsaki imel pevske vaje po dvakrat na teden v večernih urah. Stari pevci in pevke in oni, ki žele vstopiti na novo v pevski zbor, naj se priglase ob urah gori določenih za upisovanje v glasbeno šolo. Tam dobe tudi natančnejše informacije.

3. Koncerti. Po dosedanjih ukrepih priredi društvo v letošnji sezoni dva redna koncerta in „Hajdrihovi večer“. Prvi redni koncert bo dne 5. januarja 1912, dan pred sv. 3. kralji. Drugi koncert bo pa proti koncu sezone. Na prvem koncertu se bo izvajalo mej drugim najnovejšo Parmovo skladbo: „Povodnji mož“ za mešani zbor in soliste s spremljevanjem orkestra.

Podpisano društvo pozivlja torej vse one, ki nameravajo vpisati se v glasbeno šolo ali pa vstopiti v pevski zbor, naj se priglase ob urah, gori določenih, da se lahko začne s 1. oktobrom t. l. z rednim delovanjem. Odbor „Trž. podr. Gl. Matice“.

Združene Ciril-Methodove podružnice Trsta in okolice so morale slavnost, ki bi se imela vršiti dne 1. oktobra t. l., prenesti na 29. oktobra t. l. in sicer vsled slabega vremena in drugih nepredvidljivih zaprek. Na 29. oktobra se vrši nepreklicno slavnost polaganja temeljnega kamna.

Zimski vozni red na progi Červinjan - Belvedere - Gradež. Na progi Červinjan - Belvedere - Gradež ostane do sedaj veljavni vozni red z vsak dan 4 pari vla-

kov tudi v oktobru 1911 in aprilu 1912 nespremenjen.

V mesecih november do vključno marca bosta vozila vlaka št. 1856 (iz Gradeža ob 1 uri 17 m. pop., v Červinjan ob 1. uri 58 min. pop.) in št. 1855 (iz Červinjana ob 2. uri 30 min., v Gradež ob 3. uri 8 minut pop.) le vsak četrtek.

Tržaška mala kronika.

Tepež. 23-letni izvošček Ivan Grinovec, stanujoč v zagati Falchi št. 2 in 21-letni pleskar Alojzij Vatta, stanujoč v ul. Zenone št. 13, sta se včeraj sprla na trgu stare Barriere, kmalu sta si posegla v lase in se začela s pestmi obdelovati, ker pa tudi to še ni bilo dovolj, sta hotela podkrepiti vsak svoje stališče še s kamenjem in tako ogroževala varnost občinstva. Tej nevarni igri so pa napravili konec redarji, ki so ju odvedli oba v zapor.

Nasilni regnikoli. Sinoči ob 8. uri se je sprla neka večja družba regnikolov v gostilni v ulici Istrla št. 8 z lastnikom gostilne in začela razgrajati in razbijati stole. Ko so morali neprijetni gosti na cesto, so se maščevali še s tem, da so pobili vse šipe na oknih gostilne. Najhujši razsajač 24-letni Angelij Jakobelis iz Castellanetta v Italiji, je bil aretiran.

Hud mizar. V nedeljo zvečer okolo 9. ure je v neki gostilni v ulici Farneto 50-letni mizar Filip Pelizzon iz Gorice, stanujoč v ulici Sette fontane št. 221, v družbi z različnimi drugimi tovariši silno razsajal. Ko so gostilničar izlasti Pelizzona opozorili, naj vendar ne razgraja, se je hotel ta vreči nanj; gostilničar pa je poklical redarja ki je nasilneža dasiravno se je zelo branil, odvedel v ul. Tigor.

Zločinski napad. Ko je včeraj okolo ene ure popoldne Anton Ulič, delavec v ladjedelnici sv. Marka, krenil iz ulice Crosada v ulico Capitelli, sta ga nepričakovano napadla dva zlikovca. S silo sta ga vrgla na tla in mu ukradla uro in veržico v skupni vrednosti K 18 in denarnico, v kateri je imel K 22. — Na vpitje napadenega sta prihitela dva redarja, katerima se je posrečilo vloviti enega napadalcev, medtem ko jima je drugi ušel. — Nasilnež, ki je skušal pri zaslišanju utajiti svoj čin, se zove Tadej Vodic, stanujoč v zagati Corte št. 4.

Zaradi poverjenja. Viljem Marengo, trgovec z manifakturnim blagom v ulici Chiozza št. 16 je dne 6. t. m. izročil 52-letnemu krošnjarju Nikolaju Cattaletto iz Bari, stanujočem v ulici Sette fontane št. 15 za K 400 blaga, z nalogo, da gre z istim dne 16. t. m. na semenj v Rovinj in da ga tamkaj speča. Cattaletto pa se ni ljubilo ravnati se po nalogu, temveč je blago prodal že v Trstu in skupilo za isto zapravl. Vsled kazenske ovadbe oškodovanca je moral v zapor.

Koledar in vreme. — Danes: Justina muč. — Jutri: Kozma in Damjan muč. Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 20 5 Cels. — Vreme včeraj: lepo. — Vremenska napoved za Primorsko: jasno, milo. Severno-vzhodni vetrovi.

Društvene vesti.

Tržaška sokolska župa. V nedeljo, dne 1. oktobra t. l. se vrši ob 8. uri zjutraj v telovadnici tržaškega Sokola seja župnega vaditeljskega zbora s sledečim dnevnim redom:

1. Tekmovalni red in prihodnja župna tekma.
2. Pešizlet.
3. Statistika.
4. Slučajnosti.

Zaradi važnosti dnevnega reda se pozivljajo k udeležbi vsi načelniki in vaditelji vžupljenih društev. — Bratje naj prineso seboj telovadno obleko. Načelnik.

Pevsko društvo „Trst“. — Današnja pevska vaja odpade. Prihodnja vaja se bo vršila v petek dne 29. t. m. — Z ozirom na nastop, ki ga bo imelo to društvo o priliki „Vinske trgatve“ v nedeljo dne 8. oktobra prosimo polnoštevilno udeležbo.

Društvo jugoslovanskih železniških uradnikov ima svojo redno odborovo sejo danes, v torek, ob 8. in četr zvečer v društveni sobi, ulica Acquedotto št. 20. Na seji se bo poročalo o sedanjem stanju žel. gibanja. — Z ozirom na to prosim popolne udeležbe. Predsednik.

Pevska vaja sokolskega pevskega zbora. — Danes točno ob 9. uri zvečer se vrši pevska vaja sokolskega pevskega zbora. Vabimo vse brate pevce, kakor tudi one prijatelje, ki žele pri tem zboru — kateri namen je, gojiti lepo našo narodno pesem — sodelovati, da se zbero točno ob navedeni uri v sokolski telovadnici. Na zdar! Veselični odsek.

Nar. del. organizacija.

Ta teden bodo imeli sestanke: v torek 26. t. m. delavci „Lino-leuma“ ob 7. uri zvečer v prostorih NDO pri sv. Jakobu; v četrtek 28. t. m. delavci „čistilnice mineralnega olja“ (Raffineria) ob 7. uri zvečer v prostorih „Gospodarskega društva“ v Šklednju;

v petek 29. t. m. delavci „Mestne plinarne“ ob 6. uri zvečer v prostorih NDO pri sv. Jakobu;

v soboto 30. t. m. delavci „škedenjskih plavžev“ ob 7. uri zvečer v prostorih „Gospodarskega društva“ v Šklednju.

„Izobraževalni odsek“ N.D.O. pozivlja vse one, katerim so se knjige izposodile iz društvene knjižnice, a jih imajo pri sebi več nego dva tedna, da iste nemudoma prinesejo nazaj.

„Izobraževalni odsek“ ima danes ob 8. uri zvečer sejo.

Pripravljali odbor za ustanovitev skupine zidarjev NDO vabi tim potom vse slovenske zidarje, ki žele pristopiti „Narodni delavski organizaciji“, naj se zglasijo, kar lahko store v soboto od 5.30—8, ali nedeljo od 9—12, ali ponedeljek od 5.30—8 v prostorih NDO ul. sv. Frančiška št. 2., I. nndstr.

Zidarji! Agitirajte med tovariši in razjasnite jim pomen NDO.

Pripravljali odbor zidarjev NDO.

Naše gledališče.

Samo še nekaj dni nas loči od prve otvoritvene predstave, predivnega dramatskega dela

SMRT MAJKE JUGOVIČEV.

To nedeljo, 1. oktobra ob 8. uri zvečer je torej prvi in slovesen sestanek našega gledališkega občinstva. Tega prazničnega večera se ne veselimo samo vsled tega, ker bomo videli prvič v slovenskem jeziku in prvič na kakem slovenskem odru splošno najlepšo Vojnovičevih del; radujemo se tega tudi zato, ker bomo videli naše gledališko občinstvo jako pomnoženo iz vseh slovenskih krogov v Trstu.

Opozorjamo še, da je preludij in koral uglasbil naš kapelnik g. Polić, ki bo tudi ob tej priliki dirigiral vojaški orkester c. in kr. pešpolka št. 97.

Večina prostorov je že za celo sezono aboniranih, občinstvo že povprašuje po vstopnicah. Vratarica „Narodnega doma“ jih prodaja ves teden. Svetovati je vsakomur, da si začasno preskrbi prostor.

Glavo carja Lazarja je za to predstavo napravil akademični kipar, g. Zajec.

Ves oder, vse kulise za otvoritveno predstavo, so nove.

Gospodarstvo.

Osvobodna banka čeških hranilnic v Pragi in njene podružnice v Brnu, Krakovu, Lvovu, Črnovicah, na Dunaju in v Trstu, Piazza del Ponterosso št. 8., pričnejo izplačevati brez vsakršnih odbitkov in provizije z dnem 27. septembra t. l. izžrebane papirje in polletne obresti 4 1/4% in 4% komunalnih ter 4% železniških obligacij Deželne banke kraljevine Galicije in Vladimirja z velike vojvodine Krakovske. Do sedaj se nahaja v prometu K 49,109.400. — 4 1/2% K 29,009.000. — 4% komunalnih ter kron 43,981.400. — železniških obveznic.

Svetovni pridelek žita na severni polobli v letu 1911. (posneto iz: Bulletin de Statistique agricole):

Pšenice se je našlo približno 716,856.564 q rži " " " 322,994.935 " ječmena " " " 228,553.875 " ovs " " " 288,923.471 "

z ozirom na lansko žetev se je znižal pridelek

pšenice za 2 odst. rži za 4 odst. ječmena za 1 odst. ovs za 5 odst.

V to statistiko niso všteti pridelek žita: južne Amerike, Afrike in Avstralije. Po tej statistiki bi znašal pridelek vina:

Na Španskem 16,754.291 hl v Avstro-Ogrski 4,000.000 hl v Italiji 45,000.000 hl

Proti zvišanju cen piva. Zastopniki avstrijskih gostilničarjev so se predstavili ministrskemu predsedniku in ga prosili za odpomoč, ker nameravajo pivovararji zopet zvišati cene piva. Baron Gautsch je obljubil, da bo storil, kar bo mogel. Gostilničarski obrambni odbor poziva gostilničarje: 1. ne sprejeti na znanje in vrniti nazaj obvestila o povišanju cen piva; 2. ne plačati povišane cene; 3. če bi pivovarar ustavil pošiljanje piva, takoj to javiti deželni gostilničarski zvezi, kjer jo pa ni, pa zadrugi; 4. protestirati proti nameravanemu povišanju. Značilno pri povišanju cen piva je izgovor pivovararjev, ki trde, da malo zaslužijo, da si izkazujejo bilance posamnih pivovaren, da izplačujejo dividende od 7. do 13. oziroma 40 do 52 odstotkov. Višje dividende (40 do 52 odstotkov) izplačujejo vse tiste pivovarne, ki niso prezidavale tvornic, 7. do 13. odstotkov dobička so pa izplačevale celo take pivovarne, ki so prezidavale svoje tvornice.

Gospodar, zavaruj sebe in svojo živino za slučaj smrti in nezgode. Živimo v časih draginje; vse je večkratno podraželo. Gospodar, ki hoče kupiti konja, ga mora danes trikrat dražje plačati, nego pred malo leti. — Ker je žival tako draga, jo mora posestnik tembolj varovati in za njo skrbeti, da mu ne ponesreči. Ako je kmetu par konj poginilo, ali ponesrečilo, da ju mora dati v mesnico, je prišel ob lep denar:

ZAHVALA.

Podpisani se tem potom najpriscrnejše zahvaljujejo vsem onim, ki so na katerikoli način izkazali zadnjo čast nepozabnemu

dr. Gvidonu Skapin

posebno pa še slov. akad. fer. društvu „Balkan“ za polnoštevilno udeležbo, visokošolskemu zboru za ganljivo petje, g. dr. Čoku za nagrobni govor, zastopstvu c. kr. deželne sodnije, pokojnikovim sostanovalcem za podarjeni venci in vsem ostalim udeležencem, ki so spremlili predragega pokojnika k zadnjemu počitku.

ŽALUJOČI OSTALI.

POHIŠTVO

SOLIDNO : in : ELEGANTNO
PO ZMERNIH CENAH
RAFAELE ITALIA
TRST - VIA MALCANTON - TRST

Mnenje g. dr. a Barberowskega

ladijskega zdravnika pri avstrijskem Lloydu

G. J. SERRAVALLO

Trst.

Že na svojem potovanju na Japonsko s parnikom „Nippon“ sem konstatiral skupno s potniki, da je Vaše **ŽELEZNATO KINA-VINO SERRAVALLO** izborno tudi pospeševanje prebavljanja, zlasti v tropičnih krajih.

PORT-SAID, 18. 2. 1910.

Dr. A. BARBEROWSKY.

Odlikovana pekarna in slaščičarna

VINKO SKERK - TRST

Via Acquedotto št. 15.

Podružnica: Via Miramar št. 11.

Trikrat na dan svež kruh.
Prodaja vsakovrstnih biškotov, posebno za čaj in bombonov. Sprejema naročila vsakovrstnih tort, krogov in vse predmete za peči. Najfinejša moka iz najboljših mlinov po najnižji ceni. Fina inozemna vina in likeri v steklenicah. Brezplačna postrežba na dom.
Kruh in slaščice se izdeluje iglaničkim električkim strojem

Berite in čudite se!

600 komadov, med temi pozlačena
ura za K 4.20.

Kraena, pozlačena, najfinejša ura Anker-Remont s pozlačenim številnikom; ista ima dobrodoče 36-urno koleaje, za kar se jamči 3 leta, 1 krasna ovrtna igla s Simill-brilantom. 1 pozlačen prstan s pon. kamnom za gospode ali gospe. 1 krasen collier iz okoli 150 crjentalskih perl, najmodernejši nskit za dame, 1 krasna garnitura gumbov za zapestnice, ovrtnike in prsi, zajamčeno 3%, Double-zlata s patentiranim zatvorom, 6 plstnenih robecev, 1 eleganten žepni črnilič iz nikla, 1 krasno zrcalce, 1 ro-nad dišečega toaletnega mila, 1 fr. vezana beleznica 72 angleških peres, 20 različnih komadov za korespondenco in še 396 drugih predmetov ki so koristni in neobhodno potrebni. Vse skupaj z zlato uro vred. ki sama velja dvakrat toliko, stane samo K 4.20. Odpošilja po povzetju eksportna trrdka

H. SPINGARN, Krakovo št. 240.

Kdor kupi 2 paketa dobi še zastoj zraven iep nož z dvema rezili Pri več nego 2 paketih, za vsak paket po 1 nožič. Za to kar ne ugaja, se vrne denar. Torej je izključen vsak riziko.

G. De Vecchi & S. Skerl

nasledniki A. FONDA
Trst, ulica del Basco št. 17, Trst

zaloga ovsa

klaje in otrobov.

SENO prve vrste po 8 K. Oves Bon po 20 K. Slama po K 9. Koruzna slama po K 12. Mastlinska žita po K 20. Otrobi „V“ po 14 K. — Prodaja na drobno in debelo. Cene po dogovoru.

Poskusite FI-GOVO „Salutin“ ki je naj-finejši in najzdravejši kavni pridatek. Dobiva se v vseh boljših prodajalnicah. ○○○○

UMETNI ZOBJE

Plombiranje zobov

Izdiranje zobov brez vsake bolečine

Dr. J. Čermák V. Tuscher

zobozdravnik konces. zobni tehnik

TRST

ulica della Caserma št. 13, II. n.

Na obroke! **JAKOB DUBINSKY** Na obroke!

TRST — ulica dell' Olmo št. 1, II. nadstropje — Trst

Velika izbira izgotovljenih oblek za gospode in manufakturne blaga

ter moške in ženske suknje.

UGODNI POGOJI ZA PLAČILA NA OBROKE. 107
Cene brez konkurence.

Na obroke!

Velika zaloga izdelanih oblek

Velika izbira letnih oblek za gospode in dečke, sukenj, površnikov vseh kakovosti. — Specijaliteti v veznji.

Velika izbira volnenega blaga. Najzmernejše cene.

Adolf Kostoris - Trst

Ulica S. Giovanni št. 16, I. nadstropje, zraven „Buffet Automatico“.
Telefon št. 251, Rim. II.

POZORI! Skladništvo se nahaja v I. nadstr.

Da se kmet, posestnik, kočijaž, voznik zavarujeta proti taki nesreči se je pred 15. leti ustanovila na Dunaju akcijska družba — edina v Avstriji — z vplačano glavnico 4 milijonov kron za zavarovanje konj za slučaj pogina in teške poškodbe, ki povzročuje prisilno usmrtenje živali.

Podpisani je prevzel posredovanje te zavarovalnice za vse južne slovenske dežele.

Premija je nizka. Kedor hoče zavarovati svoje konje, naj se zgleda pri tajniku Kmetijske družbe v ulici G. Galatti št. 14. II. n.

Vesti iz Istre.

Solske razmere v Pomjanu pri Kopru. Po trdem boju smo lanskega leta vendar dospeli do svoje šole in to slovenske kljub vsem intrigam, zapeljevanju in obljubovanju našega škor podeštada, glasovitega Bartolicha. Hotel je po vsej sili italijansko šolo in je vpsel v toliko, da je onega leta bil sam navzoč pri vpisovanju otrok, a preskrbljeno je bilo takrat, da je moral držati jezik za zobmi ter si je ljudstvo svobodno izbiralo. Le za šestorico otrok so se stariši izrekli za italijanski učni jezik; vsi ostali stariši za črez 100 otrok za slovenski učni in italijanski jezik kakor obvezni predmet.

Sicer je bilo vse to povsem nepotrebno, ker govorili so bili že stariši o priliki, ko je bila na licu mesta uradna komisija in na podlagi izjave zainteresiranih starišev, ki so se izrekli tedaj za slovenski učni jezik in italijanskim kakov predmet, ustanovila se je taka šola. Seveda se je lanskega leta škor Bartolič jezil, ker ni vpsel, da bi stariši vpisali svoje otroke v italijanski oddelek. Kako naj vendar slovenski oče svojega otroka, ki ne ume ne ene besedice italijanski, vpiše v tak oddelek?!

A letos je mogočni Bartolich napel druge strune. Ni bilo dovolj, da je skrivoma agitiral pri stariših, tudi onih, ki so obiskovali šolo v minoletem šolskem letu, da morajo priti vpisati vse otroke; dovolil si je tudi grožnjo s kaznijo 50 K, onim starišem, ki se ne bi priglasili, češ: postava veli tako! Seveda ni zabil pri tem opravilu za bičati vsakemu, da mora otroka vpisati v italijanski oddelek!

A ker zahtevamo svobodo za agitacijo za-se, prepuščamo jo radi tudi nasprotniku, dokler se ista vrši pošteno in zakonito. — A z naslednjim njegovim nastopom kršil je zakon in c. kr. okrajni šolski bi ga moral primerno kaznovati za njegovo preveliko navdušenje za širjenje italijanske laži-kulture med slovenskimi Pomjanci. Vpisovanje šolskih otrok je po zakonu vendar-le poverjeno učitelju-voditelju. Že vpisanim otrokom izza prejšnjega šol. leta ne treba zglasiti se zopet. Tako si je tolmačila gospica učiteljica-voditeljica zakon o vpisovanju to popolnoma pravilno. Ne, tako Bartolič! Kakor načelnik krajnega šolskega sveta prilaštil si je on to pravico, da-si v takem svojstvu mu ni še nikoli prišlo na um, da bi bil vpisaval otroke v Šmarjah.

Ko je torej učiteljica pričela z vpisovanjem, vstopil je v šolo tudi on ter obče-zoril učiteljico, da se bodo vpisavali na splošno vsi šoloobvezni otroci, proti čemur je, popolnoma pravilno, učiteljica protestirala. (Omenjam pri tem, da je gospica še zelo mlada, službuje sedaj komaj drugo leto, iz česar sledi, da njen protest je malo vplival na vsemogočnega Bartolicha. Razvil je na to po mizi neki spis, rekši, da je to protokol, katerega morajo podpisati vsi očeti onih otrok, ki se danes vpišejo v šolo. Nič ni pomagalo, da se je učiteljica uprla temu, rekši, da ona in le ona ima pravico do vpisovanja in protokolov ni treba podpisavati v šoli.

Med tem pa je vstopil še tajnik, noseč se seboj dve stolici in črnilnik, ter je prisel k mizi. Takoj sta začela vpisavati otroke in od vsakega očeta zahtevala podpis na oni protokol. Seveda sta vpraševala vsacega, v kateri oddelek želi vpisati svojega otroka. Pri tem opravilu je pa župan kar javno silil očete, da vpišejo otroke v italijanski oddelek, ki pa, kakor prej rečeno, niti ne obstoja. Tako je rekel nekemu: „Ta vpiše otroke v ital. oddelek, mi je obljubil že v čera j.“ Druzega, ki je imel dva otroka in ju hotel vpisati v slov. oddelek, je nagovarjal, naj vpiše jednega v slovenski, drugzega v ital. oddelek. Neki oče se je jezil, češ: čemu bom vpisaval otroke, ki so že

vpisani. A, očka župan, ga je prijel trdo: „Postava je taka in kdor se jej upira, bo kaznovan.“ Zopet drugi so prepuščali vpis njemu, rekši, naj jih vpiše tja, kamor se je priglasila večina.

Na ta način je nabral za italijanski oddelek 56 otrok, od katerih zna italijanski le ena deklica, ki pa ume tudi slovensko in ki biva bližje Kopru, nego-li Pomjanu. Kaj pa bo z onimi otroci med temi, ki so lani obiskovali šolo — ume se slovensko — ker druge ni?!

No, to ne beli las g. županu. On odpošlje jednostavno „protokol“ na c. kr. okrajni šolski svet v Kopru. Slednji pa naj stori svojo dolžnost in naj prvič pouči g. župana, kdo ima izvesti vpis šolskih otrok, drugič naj ga trdo prime, da se v bodoče ne bo vtikal v posle, ki niso njegovi; in tretjič naj mu — v zadoščenje razžaljeni voditeljici — vrne njegov protokol z opazko: „On. Sigr. Bartolich! Così non va più!“

Dovoljujem si pa še opazko na c. kr. okrajno šolsko oblast. Na vroča pomjanska tla, na nanovo vstanovljeno šolo vendar ne gre pošiljati ženske učne moči, ki je komaj zapustila učiteljšče, da-si sicer gospici vsa čast! Izkazala se je v minoletem šolskem letu izborna učiteljica, ki je v šoli imela krasno disciplino in uzoren red in tudi je v cerkvi večkrat nastopala se svojimi učenci v petju, spremljeva je jih s harmonijem. Žal nam bo po njej, a v Pomjan spada za sedaj moška učna sila z dobro prakso in enerzijem. Resen učitelj, ki bo vestno izvrševal svoje dolžnosti in se zavedal, da v šoli je gospodar on in ki bo o takih prilikah pomočnikom a la Bartolich kazal — vrata!

Vesti iz Goriške.

Društvo „Svoj dom“ je razširilo svoj delokrog. Odslej bo gradilo hiše do 80 kvadratnih metrov stanovanjske površine vsem članom, ne glede na njih stan in njih pridobitne razmere, kakor določa novi zakon, ki nudi izredno olajšavo za zgradbo malih stanovanj. Zadruga, ki ima že na Livadi lepo kolonijo, si je istotam nabavilo stavbišče za 25—30 hiš, ki je glede lege, zdravstvenih razmer in cen zelo ugodno. Za letos bo oddajala zadruga svojim članom stavbišča po 3 K 60 v do 4 K kvadratni meter. Želimo, da se goriški Slovenci poslužijo te prilike, da si zgrade v Gorici lastni dom.

DAROVI

— Gospod Fran Skapin, trgovec daruja v spomin svojega nečaka pok. dr. Gvidone Skapina 100 kron za slov. akademično društvo „Balkan“ in 25 kron za podružnico CMD (Škorklja—Belv.) Denar hrani uprava. — Za Ciril-Metodovo podružnico v Škorklji je darovala tovarišica Rozalija Kenda 1 K, ker je neimenovani tovariš našel njeno izgubljeno zlato uro.

Meblovano sobo s hrano iščem v bližini Rojana - Ponudbe „Konsumno društvo“ Rojan. 1672

Mlinar z dobrimi spričevali in dolgo prakso sprejme službo v motornem mlinu in oskrbovanje motorja. Naslov pove „Edinost“. 1673

Iščem vzgojiteljico svojima hčerka. Pogoj: znanje laščine. Učiteljice, zmogne poučevati klavir, imajo prednost. Plača in vse drugo po dogovoru. - Dr. Anton Schiffer, Ribnica, Kranjsko. 1684

Meblovana soba se odda. Ulica Boschetto št. 42, vrata 7. 1676

Lepo meblowana soba, čista, prostrana in svetla v bližini južnega kolodvoza se odda s 1. oktobrom. Najemščina 16 kron mesečno. Poprašati med 5. in 6. uro popoldne v uredništvu „Edinosti“. 1693

Rezanje oblek, šivanje perila, šitkanje in vsa ručna ženska dela podučuje diplomirana učiteljica, Barkovlje, Riviera 65, Via Bonafata. 1870

Postrežnico za nekaj ur na dan se išče. Naslov: via Luigi Galvani št. 1. Pritličje. (Nad ljudskim vrtom.) 1457

Trgovskega vajenca se sprejme takoj v trgovini jestvin. Naslov pove ina. oddelek Edinosti. 1641

Knjigovodja 40 l. star, dober korespondent v slovenskem, nemškem in italijanskem jeziku, izvežban posebno v mlinski in žimski stroki ter vešč stenograf išče stalno službo za 1. oktober. Bož. Bräu, Gorica via Cipressi 10. 1691

Novoporočenci. Proda se takoj radi odhoda v tujno pohoštvo za dve sobi, kuhinjo in vsi drugi predmeti ter se odstopi stanovanje. Ugodna prilika za pridno gospodarstvo. Može, Campo S. Giacomo 3. 1663

Tržaška posojil. in hranilnica

V lastni hiši. | registrovana zadruga z omejenim poroštvom | Telefon št. 952.

Trst, Piazza Caserma 2, I. n. - (uhod po glavnih stopnicah)

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni ud in jih obrestuje **4 1/4 0**

Rentni davek od hranilnih vlog plačuje zavod sam. Vloga se lahko po eno krono. Posojila daje na vknjižbo po dogovoru 5%—6%, na menjice po 6%, na zastave po 5 1/2%, in na amortizacijo za daljšo dobo po dogovoru o o o o o

Uradne ure: od 9.—12. ure popoldne in od 3.—5. popoldne. Izplačuje se vsaki dan ob uradnih urah. — Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Poštno - hranilnični račun 816 004.

Ima najmodernejše urejeno varnostno oolico za shranje vrednost. papirjev, listin itd. kakor tudi hranilne pušice, s katerimi se najuspešneje navajastediti svojo deco.

Štev. 936.

Razglas.

Javno se razglašja, da se odda gradnja nove vojašnice za pol bataljona pionirjev potom ponudbene dražbe v tk. obč. uradu dne 2. oktobra t. l. od 9. do 12 ure dop. kot zadnji rok za vlaganje ponudb in sicer dela spadajoča v zidarsko, kovaško, mizarsko in kleparsko obrt v eno skupino; železobetonska dela v drugo skupino.

Vsi tozadevni načrti in pogoji so razgrnjeni na ogled v tuk. obč. uradu vsak dan od dneva razglasitve od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop.

Ponudniki imajo vložiti v zaprtem pismu postavno kolekovane ponudbe in 5% varščino od preudarjene vsote pri tuk. županstvu.

Županstvo v Št. Andrežu

dne 19. septembra 1911

Župan: LUTMAN.

Pečar & Saksida

„tovarna glasovirjev“

v Trstu, ulica della Fornace št. 8.

Prodaja kakor tudi popravlja vsakovrstne instrumente, pianine, harmonije, orkestrijone itd. Ugaševanje izvrstno in točno po nizkih cenah.

Oglase, poslana, osmrtnice, male oglase zahvale in v obč. kakoršnokoli vrste oglasov sprejme „Inseratni oddelek“ v ul. Giorgio Galatti št. 20 (Narodni dom) polunadstropje, levo. — Urad je odprt od 9. do 12. dop. in od 3. do 7. zvečer.

Tovarna z elektr. obratom, ulica SS. Martiri

Velika zaloga in tovarna pohoštva

ANDREJ JUG - TRST

Via S. Lucia 5-18

Via S. Lucia 5-18

BOGATA IN LEPA IZBERA FINEGA IN NAVADNEGA POHIŠTVA TAPETARIJ DELO SOLIDNO in vsakovrstnih stolle. CENE ZMERNE.

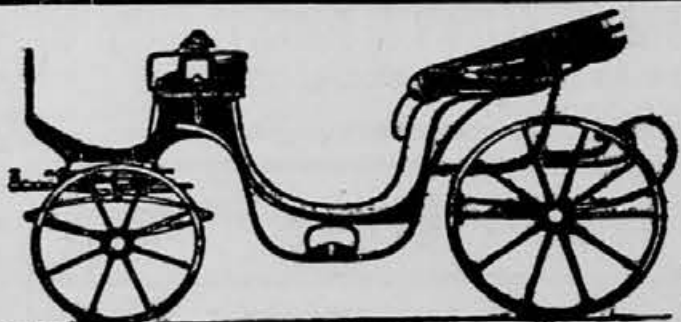
= Novo pogrebno podjetje =

Trst, Corso št. 47 (vogal Piazza Carlo Goldoni). — Telefon št. 1402. Zaloga oprave ulica della Tesa št. 31.

Podjetje je popolnoma preskrbljeno z vso najnovejšo elegantno opremo za vršitev pogrebv vseh razredov. - Vozovi z električno razsvetljavo. - Oprava mrtvaških sob, odrov itd. itd. po najnovejšem praktičnem sistemu.

Prodaja vse mrtvaške predmete, vence, za zarčence, birmance in druge slučaje. Skladišče voščnenih sveč prve odlikovane voščarne gosp. J. Kopač-a v Gorici.

Zastopstva s prodajo vseh potrebnih mrtvaških predmetov: J. MRZEK, A. JAMŠEK in F. BERNETIČ, T. VITEZ, Opčina št. 170 tik sezanske ceste. pri glavni cesti pri Orehu (Noghere). Nabrežina, glavni trg pri cerkvi.

Pismena priznanja visokih oseb so na upogled. Cenike in proračune razpošiljam brezplačno.

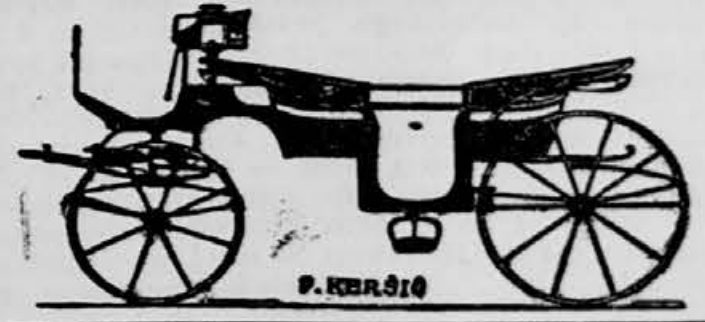
TOVARNA VOZOV PETER KERSIČ

v Spodnji Šiški, kolodvor Ljubljana

(Kranjsko)

Dobavatelj vseh poštah voz c. kr. avstr. pošte. — Poštah vozovi patent Keršič št. 43.741 za Ogrsko, št. 31.925 za Avstrijo.

Priporoča svojo bogato zalogo raznih vozov, nadalje se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča naročila po meri in risbi natančno in najsolidnejše, za kar jamčim.

Popravki se izvršujejo po odgovarjajočih cenah in se uračunajo rabljeni vozovi.

Čevljarnica „Alla Sartorella“, Trst

VIA BARRIERA VECCHIA ŠT. 19 (NASPROTI SLADKOLADNI GAJI)

Velika izbira vsakovrstnih čevljev za moške, ženske in otroke. — Blago izvrstno in cene zmerne.